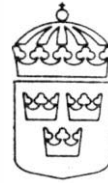

Motion till riksdagen

1987/88:N13

av Ivar Franzén m. fl. (c)

med anledning av prop. 1987/88:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1987/88

Mot.
1987/88
N13–14

Den svenska tekoindustrin har under en lång tid brottats med betydande svårigheter. Redan på 1950-talet påbörjades en nedläggning av tekoföretag, vilket fortsatte i ökad takt under 1960-talet.

Under 1970-talets andra hälft drabbades näringslivet och i all synnerhet tekoindustrin, som är en arbetskraftsintensiv bransch, av ytterst kraftiga stegringar av främst arbetskraftskostnaderna. Detta försämrade drastiskt tekoindustrins konkurrenskraft. Samtidigt ökade importen från lågprisländer i snabb takt. Detta ledde till att ett stort antal produktionsenheter fick läggas ner och att många tekoföretag gick i konkurs samt att tusentals tekoanställda förlorade sina arbeten och blev friställda.

Regeringsskiftet 1976 innebar emellertid att omfattande åtgärder i syfte att stödja tekoindustrin sattes in, och under de två sista åren under 1970-talet stabiliserades förhållandena inom tekobranschen. De devalveringar som genomfördes 1981 och 1982 stärkte tekoindustrins konkurrensförmågor på såväl exportmarknaden som den inhemska marknaden. Kostnadsutvecklingen under de senaste åren har dock medfört att de fördelar som devalveringarna innebar nu försvunnit. Kostnadsläget för den svenska tekoindustrin har återigen försämrats i förhållande till omvärlden.

Utvecklingen under den senaste tioårsperioden har emellertid också inneburit att tekoindustrin genomgått en strukturell omvandling, som lett till att flera företag har utvecklat en framgångsrik produktionsinriktning. Tekoindustrin har en betydande roll för sysselsättningen i framför allt vissa regioner och orter. Det finns för närvarande ca 650 företag inom tekoindustrin, spridda i drygt 150 av landets 284 kommuner. Dessa företag omsätter drygt 10 miljarder kronor och sysselsätter ca 31 000 hel- och deltidsanställda personer. Den svenska tekoindustrin svarar för drygt 2 % av den totala industriproduktionen. Tekovaror exporteras för ca 6 miljarder kronor och tekoexporten svarar för ca 2 % av den totala svenska exporten.

Strukturumvandlingen har dock inneburit att den totala produktionskapaciteten minskat. Samtidigt har emellertid många tekoföretag lyckats finna utvecklingsbara produktionsområden och därmed kunnat konsolidera sin ställning. Tekobranschen har nu en stabilare struktur än tidigare men det kan konstateras att branschen har – och har haft en lång rad av år – en genomsnittlig svagare lönsamhet än övriga industribranscher i landet. Detta har fått till följd att det i dag saknas riskkapital för offensiva investeringar inom tekoindustrin.

För att möta en sådan situation krävs nytt riskkapital för offensiva insatser från såväl statsmakternas som industrins sida. Branschorganisationerna har gemensamt satsat på att skapa ett branschprofilprogram för tekoindustrin. Ett program som bör kunna leda till delvis helt nya förutsättningar för tekoföretagen.

Progressiva satsningar från enskilda tekoföretag visar att det finns förutsättningar att inte bara bevara den svenska tekoindustrin utan att också skapa möjligheter för den att ytterligare utvecklas. Detta förutsätter enligt vår mening en politik, som genom generella åtgärder medför att kostnadsläget för industrin trappas ner så att konkurrenskraften ökar.

Från centerpartiets sida har vi med utgångspunkt från de förändrade förutsättningarna för tekoindustrin i motioner till föregående riksmöten (mot. 1985/86:N313, mot. 1986/87:N413) föreslagit att huvuddelen av de ekonomiska resurser som nu utgår i form av äldrestöd och selektivt riktat branschstöd sammanförs till en ny typ av generellt och konkurrensneutralt stöd för tekoindustrins utveckling och anpassning, s. k. utvecklingslån.

Med anledning av bl. a. motionerna från centerpartiet beslöt riksdagen att möjligheterna att omvandla de nuvarande stödformerna till ett mer offensivt och framtidsinriktat stöd skulle utredas. Regeringen uppdrog under hösten 1986 åt statens pris- och kartellnämnd att utreda förutsättningarna för en omvandling av tekostödet. SPK överlämnade under våren 1987 en rapport till regeringen. Rapporten har remissbehandlats.

Enligt SPK är en omvandling av stödformerna enligt de förslag som skisserats till förändring av tekoindustrins stödformer mindre lämplig. SPK motiverar sitt ställningstagande med hänvisning till bl. a. risker för att stödet skall uppfattas som otillbörligt ur handelspolitisk synpunkt. Stödet skulle vidare gynna arbetskraftsintensiva företag.

Med hänvisning till SPK:s utredning och remissutfallet avstår föredragande statsråd att föreslå några förändringar i stödformerna (prop. 1987/88:25 angående förslag till tilläggsbudget för innevarande budgetår). Industriministern ansluter sig i och för sig till vår uppfattning att tekobranschen nu har en stabilare struktur. Såsom vi ovan påtalar har dock branschen haft en svag lönsamhetsutveckling.

Det är med denna utgångspunkt förvånande att regeringen nu både avstår från att ge tekostödet en mer framtidsinriktad utformning och trappar ned insatserna totalt. Detta är enligt vår mening inte försvarbart.

Från centerpartiets sida kvarstår vi vid uppfattningen att de förändringar som tekobranschen genomgått ställer krav på en förnyelse av insatserna. Äldrestödet har varit ett verksamt och konkurrensneutralt sätt att främja svensk tekoindustri. Strukturuomvandlingen inom tekobranschen har emellertid medfört att åldersstrukturen för de anställda inom näringen är på väg att förändras och en förnygring har skett, framför allt inom vissa delar av branschen. Det är väsentligt för tekoindustrins framtida konkurrenskraft att denna förnyelse fortsätter och att fler, framför allt ungdomar, upplever det som attraktivt och positivt att ta anställning inom teko. Därför bör det statliga stöd som utgår till tekonäringen enligt vår mening vara dels generellt och konkurrensneutralt, dels ett stöd för att stimulera till utveckling och industriell förnyelse. Huvuddelen av de ekonomiska resurser som nu utgår i

form av äldrestöd och selektivt riktat branschstöd bör sammanföras till en ny typ av generella och konkurrensneutrala åtgärder för tekoindustrins utveckling och anpassning.

Enligt vår mening måste man vid utformningen av tekopolitiken ha som utgångspunkt dels tekoindustrins allmänna betydelse för ekonomi och sysselsättning, dels den dominerande roll tekoföretagen har för utkomstmöjligheter i vissa orter samt dels försörjningsmässigt betingade målsättningar som fastlagts vad avser produktionsvolym och marknadsandel för svenska tekoföretag.

I dag har svensk tekoindustri ca 15 % av den svenska marknaden. För varje procent som tekoindustrin kan öka sin marknadsandel skapas flera hundra nya sysselsättningstillfällen. Inte minst småföretagen kan väntas svara för tillväxten. Särskilt inom konfektionsindustrin är det de små familjeföretagen som med sin flexibilitet kan stärka sin konkurrenskraft och tillfredsställa nya krav från en föränderlig marknad. En tillväxt i tekoindustrin skulle även få betydande positiva effekter för orter som i dag är utsatta för en betydande avfolkning. En expansiv tekoindustri kommer också att bidra till en bättre regional balans.

I propositionen anføres bl. a. att huvudsyftet med det nuvarande industripolitiska åtgärdsprogrammet för tekoindustrin vid statens industriverk (SIND) är att stödja de utvecklingsinriktade företagen så att dessa på lång sikt kan konkurrera på olika avsättningsmarknader.

Industriministern konstaterar att den föreslagna stödformen utvecklingslån "har till syfte att finansiera i stort sett samma typ av åtgärder som det nuvarande industripolitiska stödet".

Enligt föredraganden är utvecklingslånen i den föreslagna formen att betrakta som i huvudsak ett generellt och kontinuerligt bidrag baserat på arbetskraftskostnadernas omfattning, och han pekar därvid bl. a. på att något krav på kompletterande finansiering av egna medel från företagen inte ställts.

I propositionen framhålls vidare att riskkapitalmarknaden successivt expanderat under de senaste åren. Vidare understryks att riskvilligt kapital som en följd härav i större utsträckning blivit tillgängligt för de små och medelstora företagen. Föredraganden erinrar bl. a. om att småföretagsfonden våren 1987 tillförts 200 milj. kr. för satsningar såväl i regionala investmentbolag som direkt till de små och medelstora företagen. Föredraganden anser även att i stort sett hela tekoindustrin kan räknas in i småföretagsfondens målgrupp.

Stiftelsen Småföretagsfonden inrättades 1984 som del av löntagarfondsystemet. Från centerpartiets sida har vi i annat sammanhang konstaterat att inrättandet av denna fond är ett oblygt försök från regeringens sida att skaffa sig alibi hos småföretagarna för införandet av löntagarfonderna. Vi har bl. a. mot denna bakgrund föreslagit att Stiftelsen Småföretagsfonden avskaffas. Samtidigt har vi krävt att industrifonden ombildas till en småföretagarfond. Tillgängliga medel i Stiftelsen Småföretagsfonden bör återföras till AP-fondsystemet.

I propositionen framhålls vidare att de regionala utvecklingsfonderna och investeringsfonderna har möjlighet att bidra till finansieringen av riskfyllda projekt.

Enligt föredraganden innebär nu tillgängliga finansieringsmöjligheter för de små och medelstora företagen att behovet av särskilda insatser för tekonäringen har minskat.

Enligt vår mening är den beskrivning av finansieringsmöjligheterna av insatser inom tekoindustrin som föredraganden ger ej korrekt. Riskvilligt kapital står inte till tekoindustrins förfogande i den omfattning som industriministern vill ge sken av.

Stiftelsen Småföretagsfondens syfte är bl. a. att dels genom riktade emissioner öka kapitalbasen i företag, dels genomföra satsningar i regionala investmentbolag. Något tillgängligt riskvilligt kapital hos de regionala utvecklingsfonderna eller industrifonden i dess nuvarande utformning för marknadsinvesteringar och andra satsningar som behövs för tekoindustrin finns inte. I ingetdera fallet tillgodoser nuvarande finansieringsmöjligheter utvecklingslåneans syfte att genom generella och konkurrensneutrala insatser främja tekonäringens utveckling och anpassning.

Regeringens bristande vilja att insatserna för tekoindustrin får en offensiv och framtidsinriktad utformning är anmärkningsvärd med hänsyn till riksdagens tidigare behandling av tekofrågan. Den visar att det finns en samsyn i vilka typer av åtgärder som är angelägna för att på lång sikt upprätthålla den svenska tekoindustrins konkurrenskraft. Frågan gäller således på vad sätt resurserna skall tillföras företagen för att stödja genomförandet av sådana åtgärder. Enligt vår mening är det svårt att tillföra riskvilligt kapital till tekoindustrin. Förutsättningarna för expansiva satsningar genom självfinansiering är otillräckliga, nästintill obefintliga. Utvecklingslånen kan hjälpa igång tekoföretagen med framtidsinriktade satsningar, vilket kan skapa förutsättningar för ett ökat tillgängligt riskkapital. Vi anser att äldrestödet är ett passivt stöd som bör ersättas med en stimulans för offensiva satsningar som skall främja effektiviteten och stödja marknadsatsningar. Detta bör enligt vår mening ske i form av utvecklingslån utformade på ett offensivt sätt.

Som vi ovan anfört ställer de förändringar som tekobranchen genomgått krav på en förnyelse av insatserna. Från centerpartiets sida har vi arbetat för att slå vakt om äldrestödet och motsatt oss regeringens urholkning av det generella tekostödet. Enligt vår mening bör därför huvuddelen av de ekonomiska resurser som nu utgår i form av äldrestöd och selektivt riktat branschstöd sammanföras till en ny typ av generellt och konkurrens neutralt stöd för tekoindustrins utveckling och anpassning.

Utifrån dessa utgångspunkter kan den framtida inriktningen av tekostödet skisseras. Särskilda medel för individuellt och kollektivt exportstöd, mässvisningar, moderådet m. m. bör bibehållas via statens industriverk. Totalt bör 39 milj. kr. per budgetår avsättas för detta ändamål under en treårsperiod. Återstående medel bör sammanföras till ett enhetligt system med utvecklingslån.

Lånet skall utgå med ett visst antal kronor per produktionstimme (5:50 kr.). Alla företag med inhemsk produktion skall kunna erhålla detta lån och utnyttja det för investeringar, i marknadsföring, produktionsutveckling, teknik och utbildning. Det är bl. a. till dessa områden som resurserna skall kunna styras. Det är nödvändigt att företagens och samhällets insatser samordnas. Genom ett styrt urval av låne- och avskrivningsberättigade

åtgärder, kan lånet på företagsnivå riktas mot de åtgärder som bäst gynnar branschens långsiktig uthålliga lönsamhet. Investeringarna bör kunna vara i form av hårdvara, konsultinsats eller anställning av expertkunskap.

Lånen skall kunna beviljas årsvis och vara ränte- och amorteringsfria. Uppburet lån som inte används för avskrivningsberättigade investeringar skall återbetalas. Beslutet om utvecklingslån bör omfatta en treårsperiod. Enligt vår mening bör vidare möjligheter till en avskrivning med 100 % ges för lån upp till 100 000 kr., vilket gynnar de mindre företagen. För lån därutöver får avskrivning med 100 % endast medges om berört företag utfört godkända investeringar motsvarande minst dubbla lånebeloppet.

Industrin har tidigare föreslagit att länsarbetsnämnderna och utvecklingsfonderna skulle administrera utvecklingslånen så att erfarenheterna från hanteringen av äldrestödet kunde tas till vara. Med hänsyn till bl. a. AMS remissvar är det angeläget med en annan lösning t. ex. inom ramen för SIND. Enligt vår mening måste dock låneadministrationen vara snabb, enkel och effektiv. Företagen skall till berörd myndighet inkomma med uppgift om antalet produktionstimmar samt en plan över vilka investeringar man avser att använda utvecklingslånet till. Dessa uppgifter skall ha fastställts i samarbete med de lokala fackliga organisationerna. Genom att företagsledning och de anställdas fackliga organisationer själva får prioritera den bästa användningen av pengarna skapar man ett ökat ansvarstagande i företagen. Kunskaper om vilka investeringar som behövs *på det enskilda företaget* finns enligt vår mening *i första hand lokalt* ute på företagen.

Vårt förslag till utformning av utvecklingslånen innebär att krav ställs på en företagsbaserad delfinansiering. Detta innebär att krav på motprestation ställs på de företag som vill utnyttja utvecklingslånen. Detta medför samtidigt att utvecklingslånen inte kan anses vara ett generellt driftsstöd och de farhågor som framförts för att omvandlingen av stödformerna till tekoindustrin skulle internationellt uppfattas som en ovänlig handling därmed bortfalla.

Sammanfattningsvis kan konstateras att tekoindustrin har en sämre lönsamhet än övriga industribranscher i landet. Utvecklingslånen med ovan redovisade utformning skulle enligt vår mening kunna bli en för tekoindustrin offensiv industripolitisk åtgärd och en stimulans till framtidsinriktade investeringar. Utvecklingslånen skulle därmed bidra till *det riskkapital* tekoindustrin behöver för att få en bättre konkurrenskraft, och på sikt förutsättningar att öka marknadsandelarna. Det är beklagligt att regeringen valt att avstå från att lägga förslag om ett mer offensivt och framtidsinriktat stöd till tekonäringen i enlighet med riktlinjer som bl. a. skisserats i motioner från centerpartiet. Vi anser därför att riksdagen bör fatta ett beslut om att de nuvarande stödformerna till tekostödet omvandlas till s. k. utvecklingslån – exkl. de medel som bör bibehållas av statens industriverk för vissa speciella ändamål. Kostnaden för budgetåret 1988/89 kan beräknas uppgå till totalt 204 milj. kr., vilket är en förstärkning av tekostödet med 30 milj. kr. *jämfört med innevarande budgetår*. Av de totala insatserna disponeras 39 milj. kr. av statens industriverk för fördelning till vissa ändamål. Återstående medel sammanförs till ett enhetligt system med utvecklingslån.

Hemställan

Mot. 1987/88

N13

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar att med avslag på proposition 1987/88:25 i denna del införa utvecklingslån för utveckling och anpassning av tekoindustrin fr. o. m. budgetåret 1988/89,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om utformning av reglerna för utvecklingslån för tekoindustrin i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen,

3. att riksdagen på tilläggsbudget I för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag om 165 000 000 kr. till utvecklingslån för utveckling och anpassning av tekoindustrin att disponeras fr. o. m. budgetåret 1988/89 i enlighet med vad som anförs i motionen,

4. att riksdagen på tilläggsbudget I för budgetåret 1987/88 för industripolitiska åtgärder för tekoindustrin anvisar ett förslagsanslag om 39 000 000 kr. att disponeras budgetåret 1988/89 i enlighet med vad som anförs i motionen.

Stockholm den 24 november 1987

Ivar Franzén (c)

Börje Hörnlund (c)

Gunvor Norberg (c)

Jan Hyttring (c)

Lennart Brunander (c)

Ingvar Karlsson (c)

i Bengtsfors

P.-O. Eriksson (c)

Rosa Östh (c)

Elving Andersson (c)

Kersti Johansson (c)